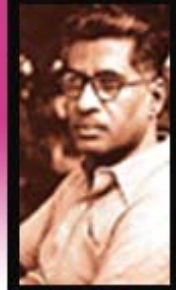

మహా మోక్షదాత ఎమ్.ఎన్.రాయ్ - సరిసెట్టి ఇన్నయ్య

(క్రిందటి సంచికనుంచి కొనసాగింపు)

-13-

జైలులోను విప్లవ జీవితాన్ని గడిపిన ఎమ్.ఎన్.రాయ్

విదేశాలలో 15 సంవత్సరాలపాటు అనూహ్య చరిత్రను సృష్టించిన ఎమ్.ఎన్.రాయ్ ఇండియాకు వచ్చారు. రావడంతోనే కరాచీలో జరిగిన కాంగ్రెస్ మహాసభలో పాల్గొని ప్రాథమిక హక్కుల తీర్మానం అవసరమని చెప్పి సంచలనం సృష్టించాడు. కాంగ్రెస్ క్యాంపులో ఆయన్ను కలిసిన జవహర్ లాల్ నెహ్రూ, సుభాష్ చంద్రబోసు ఆశ్చర్యపోయారు. తన ఇంటికి వచ్చి గడపమని నెహ్రూ ఆయన్ను ఆహ్వానించారు కూడా. కానీ రాయ్ రాకను గాంధీ ఆహ్వానించలేదు. ఈలోగా రాయ్ రాకను పసిగట్టిన బ్రిటీషువారు వెంటాడటం ప్రారంభించారు.

With M. N. Roy and Maniben Kara

అనంతరం రాయ్ బొంబాయి వచ్చి తన మిత్రులతో కలిసి కార్యక్రమాలకు ఉద్యమించారు. జర్మనీలో వుండగా భారత విప్లవకారులు కొందరు రాయ్ కు దగ్గరయ్యారు. వారు ఇండియాకు వచ్చినా రాయ్ తోపాటు పనిచేశారు. బొంబాయిలో మణిబెన్ కారా, వి.బి.కర్మిక్, డాక్టర్ పెట్టి, ఎ.బి.పెట్టి, చార్లెస్ మస్కారెండస్ బొంబాయిలో రాయ్ కు సహకరించి పనిచేశారు. తయ్యాబ్ షేక్ జర్మనీ నుంచి తిరిగి వచ్చి ఎ.కె.హింద్ పేరుతో తోడ్పడ్డారు. కార్మిక రంగంలో ఉద్యమ కార్యక్రమాలు మొదలుపెట్టారు.

ఇదంతా జరుగుతుండగా వెంటాడుతున్న బ్రిటీష్ గూఢచారులు 1931 జూలై 21న అర్ధరాత్రి ఒక మిత్రుడు ఇంట్లో నిద్రిస్తున్న రాయ్ ను అరెస్ట్ చేశారు. కోర్టులో విచారణ జరిపి 12 ఏళ్ళ జైలు శిక్ష విధించారు. దీనిపై శిక్ష తగ్గించాలని ప్రీవి కౌన్సిల్ వరకు అప్పీలు పోయింది. స్టాఫర్డ్ క్రిస్ట్స్ రాయ్ తరఫున వాదించారు. కింది కోర్టులో కైలాసనాథ కట్టూ, డి. సన్యాల్ రాయ్ అడ్వకేట్లుగా పనిచేశారు. విచారణ అనంతరం ఆరేళ్ళ జైలు శిక్ష ఖాయపరిచారు. బరెల్లి, అల్మోరా, డెహ్రాడూన్ జైళ్ళలో రాయ్ సాధారణ ఖైదీగా గడపవలసి వచ్చింది. అయితే ఎండాకాలం బరెల్లి జైలు దుర్భరం కాగా అల్మోరాకు మార్చారు. రాయ్ జైలులో తరచు జబ్బుపడుతూ వచ్చారు. జైలులో రాయ్ ఒక పిల్లికి పాలుపోసి పెంచారు. దానిని పరిశీలించి పిల్లి ఆత్మకథ అంటూ ఆసక్తికరమైన వైజ్ఞానిక గ్రంథాన్ని వ్రాశారు. జైలు నుండి ఉత్తరాలు చాలా పరిమితంగానే రాయనిచ్చారు. పారిస్ లో వున్న ఎలెన్ కు ఉత్తరాలు రాస్తూ, కొన్ని ఉత్తరాలు సైంటిస్టుల నుద్దేశించి రాశారు. వాటికి సమాధానం వచ్చినప్పుడు ఎలెన్ తిరిగి పంపించింది. ఇతర రాజకీయ సంబంధమైన ఉత్తరాలు సెన్సార్ చేసేవారు. అయితే తోటి ఖైదీలు కొన్ని ఉత్తరాలు బయటికి పంపటానికి సహకరించారు. ఆ విధంగా రాజకీయ సహచరులకు మిత్రులకు ఉత్తరాలు రాయగలిగాడు. రాజకీయపరిణామాలు దేశంలో ఎలా జరుగుతున్నాయో తెలుసుకుంటుండేవాడు. కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీకి ఉత్తరాలు రాశారు.

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి

ఆయన జైలు ఉత్తరాలు ఎంతో మెచ్చుకుని కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ వైస్ చాన్సలర్ గా దానికి సుదీర్ఘ పీఠిక రాశారు. శాస్త్రీయమైన విషయాలలో జస్టిస్ సులేమాన్ వంటివారితో అభిప్రాయ భేదాలను కూడా రాయ్ జైలు నుండే రాశారు. వీటన్నింటికి మించి ఆధునిక విజ్ఞాన శాస్త్రపు తాత్విక ఫలితాలు అనేపేరిట 5వేల పేజీలు రాయడం ఆశ్చర్యకరమైన విషయం. సైన్స్ తో, సైన్సిస్టులతో అంత లోతైన పరిశీలన, పరిచయాలు బహుశా జర్మనీలో వుండగా ఏర్పడి వుండాలి. మెటీరియలిజం అనే పుస్తకం కూడా జైలు నుండే రాశారు. ఆ విధంగా జైలులో బాధలు పడుతూనే రచనలు మాత్రం నిర్విరామంగా జరిపారు.

ఫాసిజంపై ఒక ప్రామాణిక రచన చేశారు. ఇస్లాం చారిత్రక పాత్రని గురించిన రచన బాగా ఆకట్టుకున్నది. జైలు ఖైదీ డైరీ అనే పేరిట ఆయన రచనలు బయటికి వచ్చిన తర్వాత కొన్ని వెలువడ్డాయి. మొత్తం మీద ఆరేళ్ళ జైలు జీవితం ముగించుకుని 1936 నవంబరు 20న డెహరాడూన్ జైలు నుండి బయటికి వచ్చారు. మున్సిపల్ చైర్మన్ ఖుర్షీద్ లాలా, మణిబెన్ కారా, వి.బి. కర్నాడ్, డాక్టర్ పెట్టి జైలు వెలుపల స్వాగతం పలికారు. అప్పటి నుండి 13 మోహినీ రోడ్ లో ఒక ఇంట్లోనే రాయ్ స్థిరపడ్డారు.

ఆయన విడుదలయ్యేనాటికి పారిస్ నుండి ఎలెన్ వచ్చి చేరింది. వారిరువురూ డెహరాడూన్ లో రిజిస్టర్ మ్యారేజ్ చేసుకుని జీవితమంతా దంపతులుగా గడిపారు.

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS